

กลวิธีทางภาษาในการกริณำเนื้อเรื่องของ
หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำน

Linguistic Strategies for Introducing Content in the
Thai Textbook Series “Wannakhadi Lamnam”

ชลทิพย์ อายยุทธ์^{1*} / สุริย์รัตน์ บำรุงสุข² / บุญเลิศ วิวรรณ³

Chonlatip Ardyutt / Sureerat Bumrungsuk / Bunlert Wiwan

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Graduate Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor Dr., Thai Language Program, Faculty of Humanities, Kasetsart University

*Corresponding author's E-mail: chonlatip.a@ku.th

Received: February 5, 2025

Revised: May 29, 2025

Accepted: June 4, 2025

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2025.11>

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่พบจากเนื้อหาส่วนกริณำเนื้อเรื่องก่อนเข้าสู่บทเรียนของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 19 บท ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการเปิดเรื่องของส่วนกริณำ ผลการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาในการกริณำเนื้อเรื่อง 6 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีการกริณำด้วยชื่อ 2) กลวิธีการกริณำด้วยองค์ประกอบของนิทาน 3) กลวิธีการกริณำด้วยคุณค่าและความงามของเรื่อง 4) กลวิธีการกริณำด้วยสำนวนไทย 5) กลวิธีการกริณำด้วยการตั้งคำถาม และ 6) กลวิธีการกริณำด้วยคำเตือนเสียงประโชชนที่ได้จากการศึกษากลวิธีทางภาษาในเนื้อหาส่วนกริณำของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำนแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้แต่งเลือกใช้กลวิธีการนำเสนอนี้

หลากหลายนั้น เพื่อให้เหมาะสมสำหรับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา เป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมความสามารถในการอ่าน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าใจเรื่องราวหลักจากหนังสือเรียน และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้ติดตามอ่านเนื้อหาส่วนวรรณคดีหลักต่อไป

คำสำคัญ : กลวิธีทางภาษา, การเกริ่นนำเนื้อเรื่อง, หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีสำนำ

Abstract

This article aims to study the linguistic strategies found in the introductory sections of the Thai textbook series “Wannakhadi Lamnam” for primary school students in grades 1–6, comprising 19 lessons. The study identified six linguistic strategies for introducing content as follows: 1) introduction through names 2) introduction through elements of folktales 3) introduction through the values and beauty of the stories 4) introduction through Thai idioms 5) introduction through questions and 6) introduction through onomatopoeia, such as utilizing words that mimic animal sounds. The six strategies highlight the varied linguistic techniques used in Thai primary school textbooks to ignite curiosity and maintain students’ engagement with the core literary content.

Keywords: linguistic strategies, content introduction, Thai textbooks series

“Wannakhadi Lamnam”

บทนำ

หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำเป็นหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีเนื้อหามุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาวรรณคดีที่กำหนดเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีและวรรณกรรม วัฒนธรรมทางภาษา ความเป็นไทย การเป็นคนดีของสังคมไทยและสังคมโลก และนำความรู้ไปใช้ก่อเกิดทั้งอารมณ์และจิตใจ (Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2021) อีกทั้งเป็นหนังสือที่ผสมผสานความรู้ทางภาษาและวรรณคดี มีการตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ มีการแทรกสำนวนโวหาร แนวคิด ความรักชาติ โวหารเชิงเปรียบเทียบเพื่อสร้างสรรค์แนวทางการสร้างหนังสือเรียน ให้มีความแปลกใหม่มากยิ่งขึ้น (Phewporchai, 2022, p. 80) ในการนำเสนอเนื้อหา แต่ละบทเรียนของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำ ประกอบไปด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) เนื้อหาส่วนเกริ่นนำ เป็นเนื้อหาส่วนที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อเป็นสื่อในการนำเสนอวรรณคดี 2) เนื้อหาส่วนวรรณคดี เป็นเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีคุณค่าและได้รับการคัดเลือกให้นำมาเลือกเรียนตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำ จึงมีลักษณะการสร้างโครงเรื่องขึ้นมาใหม่ ประกอบกับการนำเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมหลักของชาติที่มุ่งให้ศึกษามาร้อยเรียงกันใหม่ เป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านแต่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาหลักหลักของวรรณคดีและวรรณกรรม ผ่านการเล่าเรื่องที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้และสนใจติดตามอ่านเรื่องในตอนต่อไปที่มีความสำคัญมาก โดยนิยมใช้วิธีพรรณนาหรือบรรยายจาก ตัวละคร เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเปิดเรื่องด้วยการใช้บทสนทนา คำคม สุภาษิต คำพังเพย บทกวี ข้อความเป็นต้น (Luksanasiri and Imsamran, 2004, p. 192)

ในหนังสือเรียนวรรณคดีลำนำนั้นมีเนื้อหาที่เป็นนิทานเกี่ยวกับมนุษย์ สัตว์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม บทกวีที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าของการเป็นตัวแทนสื่อการเรียนรู้ที่เน้นให้เกิดการอ่านที่เข้าถึงความคิดของผู้แต่ง ช่วยขยายความสนใจในการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ มุ่งเน้นให้รู้จักคำในภาษาไทย ที่ประณีตละเอียด มีเนื้อหาสาระ ข้อมูล ความรู้และข้อเท็จจริงจากเนื้อเรื่องที่ปรากฏในหนังสือเรียน ทั้งการแทรกเนื้อหาที่ใช้ในบทอ่านอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย สะท้อนมุมมองของผู้เขียนที่ต้องการสื่อสารกับผู้อ่านถึงกลวิธีการประพันธ์ โครงสร้างเนื้อหาและแนวคิดเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม เข้าใจเรื่องราวในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อส่งเสริม กระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจของการใช้ภาษาไทย นำมาซึ่งความเข้าใจและการเห็นคุณค่าของหนังสือเรียนในฐานะสื่อกลางทางภาษาลำหรับผู้อ่านในช่วงวัยที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยสนใจศึกษา “เนื้อหาส่วนเกริ่นนำ” ของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำนานี้ ด้วยเห็นว่ากรเกริ่นนำเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้และสนใจติดตามอ่านเรื่องในตอนต่อไป ซึ่งเป็นวิธีการนำเสนอผลงานที่มีลักษณะแตกต่างออกตามความถนัดหรือลีลาของผู้แต่งที่ขึ้นอยู่กับความนิยมในแต่ละยุคสมัย (Rattanaphakdee, 2017, p.20) แสดงให้เห็นความหลากหลายในการเลือกใช้ภาษาในหนังสือเรียนสำหรับเด็กนักเรียน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือเรียนภาษาไทย ได้แก่ Vatranun (1989) เสนองานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหา ด้านวัฒนธรรมไทยในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุต ทักษสัมพันธระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น Muangluang and Buahom (2020) ได้ศึกษาคุณค่าของข้อมูล “คติชนวิทยา” ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณคดีลำนำนานี้ ผู้วิจัยไม่พบงานที่เกี่ยวกับ “กลวิธีทางภาษาในการเกริ่นนำเนื้อเรื่อง” จึงเห็นว่าหากมีการศึกษาการเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อเรื่องจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปต่อยอดการสร้างหนังสือเรียนสำหรับเด็กที่ตรงกับช่วงวัย สร้างความสนใจและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กได้

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการเกริ่นนำเนื้อเรื่องของหนังสือเรียนภาษาไทย
วรรณคดีลำนํ้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ขอบเขตกระบวนการเก็บข้อมูลและขอบเขตด้านแนวคิดใน
การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนํ้าชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 6 เล่ม ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลเนื้อหาส่วนเกริ่นนำเนื้อเรื่อง
ก่อนเข้าสู่บทเรียน ซึ่งเนื้อหาส่วนเกริ่นนำก่อนเข้าสู่บทเรียนนี้มีลักษณะเป็น “บทร้อย
กรอง” ที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อเกริ่นนำให้นักเรียนเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่เนื้อหาส่วน
วรรณคดีหรือวรรณกรรมหลักที่ได้รับการคัดเลือกให้นำมาเป็นเนื้อหาหลักประจำ
บทเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างข้อมูลเนื้อหาส่วนเกริ่นนำเนื้อเรื่องก่อนเข้าสู่
บทเรียนจากหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนํ้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 พบกลุ่ม
ตัวอย่างหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาส่วนเกริ่นนำที่มีรูปแบบคำประพันธ์เป็นบทร้อยกรอง
ได้แก่ กลอน 6 กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11 จากหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
2-4 ทั้งหมด 3 เล่ม จำนวน 19 บท (หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนํ้าชั้นประถม
ศึกษา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 6 บท ชั้นปีที่ 3 จำนวน 6 บท และ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 7 บท
รวมจำนวนทั้งสิ้น 19 บท)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแลดูคุณภาพ วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ผู้แต่งใช้สร้างเนื้อหาส่วนเกริ่นนำเนื้อเรื่องก่อนเข้าสู่บทเรียนหลัก ตามกรอบแนวคิดตามแนวคิดของ Luksanasiri and Imsamran (2004) และ Chiamwichak (2018) ดังนี้

3.1 แนวคิดการเปิดเรื่อง ประมวลจากข้อมูล “เนื้อหาส่วนเกริ่นนำ” ซึ่งเป็นบทร้อยกรองที่น่าสนใจเพราะมีความสอดคล้องกับการนำเข้าสู่เนื้อเรื่องหลักด้วยกลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกัน จึงใช้แนวคิดการเปิดเรื่อง ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิด ความอยากรู้ และสนใจติดตามอ่านเรื่องในตอนต่อไป ซึ่งนิยมใช้วิธีพรรณนาหรือบรรยายฉากตัวละคร เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเปิดด้วยการใช้บทสนทนา คำคม สุภาษิต คำพังเพย บทกวี ข้อความของเป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์เนื้อหาของการเกริ่นนำ

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาองค์ประกอบของงานเขียนประเภทบันเทิงคดีประมวลจากแนวคิดการสร้างหนังสือเรียน เกี่ยวกับความสำคัญ ส่วนประกอบ แนวการอ่าน วรรณคดีหรือบทอ่านที่น่าสนใจ รวมถึงแนวการสร้างหนังสือเรียนภาษาไทย วรรณคดีลำนำให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการเกริ่นนำเนื้อเรื่องจากหนังสือเรียนภาษาไทย วรรณคดีลำนำ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาในการเกริ่นนำเนื้อเรื่องหนังสือเรียนภาษาไทย วรรณคดีลำนำ พบว่ามีกลวิธีการเกริ่นนำ 6 กลวิธี ดังต่อไปนี้

1. กลวิธีการเกริ่นนำด้วยชื่อ

เนื้อหาส่วนเกริ่นนำของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำพบกลวิธีการเกริ่นนำที่ด้วยการใช้ชื่อตัวละครในวรรณคดี เช่น สุดสาคร มานิลมังกร ดังตัวอย่างที่ 1

“สุดสาคร” ผจญภัย

เดินทางไกล ตามบิดา

เผชิญผี ภัยนานา

พร้อมชีมี “นิลมังกร”

(Wannakhadi Lamnam for grade 4, 2021, p.1)

จากตัวอย่างที่ 1 เนื้อหาส่วนเกริ่นนำ ใช้กลวิธีการเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงชื่อตัวละครในวรรณคดี คือ สุดสาครและมานิลมังกร ก่อนนำเข้าสู่บทที่ 1 เรื่อง การผจญภัยของสุดสาคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื้อเรื่องกล่าวถึง ตัวละครเด็กที่ชอบอ่านหนังสือเพราะต้องการแต่งกลอนได้ดีขึ้น เธอจึงเลือกอ่านนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี การเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงชื่อตัวละครในวรรณคดีพบว่า “สุดสาคร” และ “นิลมังกร” จากเรื่องพระอภัยมณี เป็นวรรณคดีที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างแพร่หลาย ลักษณะของเนื้อเรื่องมีความน่าตื่นเต้น ชวนติดตาม มีการผจญภัยของตัวละคร นำเสนอเรื่องราวในดินแดนมหัศจรรย์ มีตัวละครหลายเผ่าพันธุ์ การนำตัวละคร “สุดสาคร” และ “นิลมังกร” มาเกริ่นนำทำให้ผู้อ่านให้ความสนใจตัวละครจากวรรณคดีมากขึ้น ผู้อ่านจะจินตนาการตามเหตุการณ์ของเรื่อง เห็นความมุ่งมั่นและความกตัญญูของตัวละคร เมื่อมีการสร้างเนื้อเรื่องขึ้นใหม่ โดยมีตัวละครเด็กเป็นผู้อ่านเรื่องพระอภัยมณี ผู้เขียนจึงเน้นย้ำให้เห็นความโดดเด่นของตัวละครในวรรณคดีหลักมากกว่าเน้นความสำคัญของตัวละครเด็กที่เป็นผู้อ่านเรื่อง

2. กลวิธีการเกริ่นนำด้วยองค์ประกอบของนิทาน

เนื้อหาส่วนเกริ่นนำของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำ พบกลวิธีการเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงองค์ประกอบของนิทาน ได้แก่ ฉาก เช่น ฉากเมืองสุโขทัย ดังตัวอย่างที่ 2

“เที่ยวเมืองพระร่วงสุโขทัย”

สืบประวัติยิ่งใหญ่สมศักดิ์ศรี

เรื่อง “พระร่วง” เรื่องบุญญาบารมี

ไทยพร้อมพลีเพื่อไทยไทยรุ่งเรือง

(Wannakhadi Lamnam for grade 4, 2021, p.164)

จากตัวอย่างที่ 2 เนื้อหาส่วนเกริ่นนำ ใช้กลวิธีการเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงองค์ประกอบของนิทาน คือ ฉาก “เมืองสุโขทัย” ก่อนนำเข้าสู่เนื้อหารวมคืบตอนที่ 7 เรื่อง เทียวเมืองพระร่วง ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 4 เนื้อเรื่องกล่าวถึง เด็กชายผู้เป็นมัลลเทศก์อยู่ที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยทำหน้าที่อธิบายความเป็นมาของเมืองนี้ในอดีตให้นักท่องเที่ยวฟังด้วยความภาคภูมิใจ การเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงองค์ประกอบของนิทาน คือ ฉากของเรื่อง เป็นฉากเมืองสุโขทัย เมืองนี้ในอดีตมีความรุ่งเรืองและเป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่าง ๆ เมื่อสร้างเนื้อเรื่องขึ้นใหม่ มีตัวละครเป็นมัลลเทศก์ให้ความรู้ ผู้เขียนจึงทำให้ฉากของเมืองสุโขทัยกลายเป็นเมืองที่มีความน่าสนใจ ด้วยการเชิญชวนให้ผู้อ่านร่วมกันสืบค้นประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและยิ่งใหญ่ของเมืองนี้ ผู้อ่านจะตื่นตื้นเห็นคุณค่าและตระหนักในความเป็นมาของบ้านเมืองที่เคยยิ่งใหญ่มาก่อน

3. กลวิธีการเกริ่นนำด้วยคุณค่าและความงามของเรื่อง

เนื้อหาส่วนเกริ่นนำของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลิลานำ พบกลวิธีการเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงคุณค่าและความงามของเรื่อง เช่น คุณค่าของการอนุรักษ์ป่าไม้ ดังตัวอย่างที่ 3

ภาพวาดของสีเขียวสนสีคุณค่า

รักษาป่าคนสัตว์ไม้ได้อาศัย

โลกพึ่งป่าถ้าป่าสิ้นย่อมสิ้นใจ

เร่งเร็วไว้ร่วมปลูกป่าอย่าทำลาย

(Wannakhadi Lamnam for grade 2, 2021, p.59)

จากตัวอย่างที่ 3 เนื้อหาส่วนเกริ่นนำ ใช้กลวิธีการเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงคุณค่าและความงามของเรื่อง คือ คุณค่าของการอนุรักษ์ป่า ก่อนนำเข้าสู่เนื้อหารวมคืบตอนที่ 5 เรื่อง ภาพวาดของสีเขียวสน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื้อเรื่องกล่าวถึงครอบครัวที่พากัน ๆ ไปเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อร่วมงานเทศกาล ภายในงาน

มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้เรื่องป่าไม้และสัตว์ป่า เด็ก ๆ ทั้งสองจึงเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการอย่างสนุกสนานการเก็มนำด้วยการเก็มนำด้วยคุณค่าของการอนุรักษ์ป่าไม้ ทำให้เห็นว่าผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านให้ความสำคัญ เน้นย้ำคุณค่าของป่าไม้ หากทุกคนดูแลป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์จะมีทั้งคนและสัตว์ใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน หากไม่มีป่าไม้แล้วย่อมส่งผลต่อสิ่งมีชีวิต ผู้แต่งจึงใช้ข้อความ “เร่งเร็วไวร่วมปลูกป่าอย่าทำลาย” เพื่อแสดงการกระตุ้น รมงคลให้ทุกคนร่วมกันปลูกป่าและอย่าทำลายป่าไม้

4. กลวิธีการเก็มนำที่เกี่ยวกับสำนวนไทย

เนื้อหาส่วนเก็มนำของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีสำเนา พบกลวิธีการเก็มนำที่เกี่ยวกับสำนวนไทย เช่น กระต่ายตื่นตูม เพื่อใช้สื่อถึงการดำเนินเรื่องดังตัวอย่างที่ 4

“กระต่ายไม่ตื่นตูม” สุนกสนาน

เป็นนิทานแต่งใหม่ชวนสุขสันต์

จาก “กระต่ายตื่นตูม” ตื่นเต้นครัน

สัตว์แตกตื่นหนีตายพลันเพียงคำลือ

(Wannakhadi Lamnam for grade 3, 2021, p.1)

จากตัวอย่างที่ 4 เนื้อหาส่วนเก็มนำใช้กลวิธีการเก็มนำด้วยการกล่าวถึงสำนวน “กระต่ายตื่นตูม” ก่อนนำเข้าสู่เนื้อหาวรรณคดีบทที่ 1 เรื่อง กระต่ายไม่ตื่นตูม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื้อเรื่องกล่าวถึง ลูกกระต่ายได้ยินเสียงดังสนั่นใกล้ตนเองจึงคิดว่าเกิดไฟกล่ม แม่กระต่ายจึงสอนให้มีสติ การเก็มนำบทนี้ ผู้แต่งกล่าวว่ามีลักษณะเป็น “นิทานแต่งใหม่” ในมุมมองที่ต่างจากคำว่า “กระต่ายตื่นตูม” ซึ่งหมายถึง คนที่ตื่นตกใจง่ายโดยไม่ใช้ความคิดพิจารณาถึงเรื่องราวที่ได้ยินหรือได้รับทราบให้ดีเสียก่อน ให้เป็นเนื้อเรื่องตรงกันข้าม คือ “กระต่ายไม่ตื่นตูม” สร้างตัวละครให้รู้จักระมัดระวังความคิดของตนเอง วิเคราะห์สิ่งที่พบเห็นด้วยความมีสติ จึงทำให้ตัวละครในเรื่อง “ไม่ตื่นตูม” ไปกับเรื่องที่พบเจอ การเก็มนำนี้ ผู้อ่านจะได้พิจารณาด้วยตนเองถึงเนื้อ

เรื่องที่สอนให้รู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ไม่ให้ตื่นตกใจกับเรื่องที่ได้ยินหรือได้ฟัง ไม่เชื่อคนง่ายและควรคิดให้รอบคอบเป็นการดึงดูดให้ผู้อ่านจินตนาการไปพร้อม ๆ กับการทำความเข้าใจเหตุผลของการสร้างเนื้อเรื่องดังกล่าว

5. กลวิธีการเกริ่นนำด้วยการตั้งคำถาม

เนื้อหาส่วนเกริ่นนำของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำ พบทกลวิธีการเกริ่นนำด้วยคำถาม พบทั้งคำถามที่ต้องการกระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดและพิจารณาข้อความที่อ่านให้ละเอียดถี่ถ้วนและหาคำตอบด้วยตนเอง ดังตัวอย่างที่ 5

“ระบำสายฟ้า”	“เมขลา” ล่อแก้ว
“รามสูร” เห็นแล้ว	ขว้างขวานเข้าใส่
เปรี้ยงเปรี้ยงก้อนนภา	<u>ฟ้าผ่าไซ้ใหม่</u>
แวบวับวาบไว	<u>แสงอะไรเอ๋ย</u>

(Wannakhadi Lamnam for grade 4, 2021, p.70)

จากตัวอย่างที่ 5 เนื้อหาส่วนเกริ่นนำใช้กลวิธีการเกริ่นนำด้วยการตั้งคำถาม ก่อนนำเข้าสู่เนื้อหาวรรณคดีบทที่ 3 เรื่อง ระบำสายฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื้อเรื่องกล่าวถึง กลุ่มเด็กที่เข้ามาเล่นบริเวณลานวัด ต่อมาเกิดฝนตกและฟ้าร้องตัวละครจึงพูดคุยกับหลวงพ่อกับเรื่องที่มาของปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินี้ การเกริ่นนำด้วยการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้อ่านได้สังเกตเนื้อหาที่เกริ่นนำ ผู้แต่งใช้คำว่า “สายฟ้า” “เมขลา” และ “รามสูร” เป็นการใช้คำที่สื่อถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับการต่อสู้แย่งชิงของวิเศษหรือเรียกว่า ดำนานฟ้าแลบฟ้าร้อง เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีเรื่องเล่าเป็นนิทานสนุกสนาน การอ่านบทเกริ่นนำในวรรค “ระบำสายฟ้า” จึงเป็นการใช้คำเพื่อให้ผู้อ่านติดตามว่าสิ่งที่อ่านไปนั้นหมายถึงเกิด “ฟ้าผ่าไซ้ใหม่” และการกล่าวถึงข้อความ “แวบวับวาบไว” เป็นการสื่อว่าสิ่งที่เห็นหมายถึง “แสงอะไรเอ๋ย” การตั้งคำถามเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมกับการอ่านมากขึ้น ทั้งยังชวนให้ติดตามอ่านเนื้อเรื่องถึงการสนทนาของตัวละครเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ผู้อ่านสามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อเรื่องที่เป็นความรู้ไปกับตัวละครและตอบคำถามกับตนเอง

6. กลวิธีการเกริ่นนำด้วยคำเลียนเสียง

เนื้อหาส่วนเกริ่นนำของหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำ พบทกลวิธีการเกริ่นนำด้วยคำเลียนเสียงธรรมชาติ คำเลียนเสียงสัตว์ ดังตัวอย่างที่ 6

หนูเห็น ไก่แจ้ใหม่

ครอบครัวไก่คู่ย์เขี่ยดิน

ก๊าก ก๊าก เรียกลูกกิน

เอ๊ก อี้ เอ๊ก แซ่เสียงขัน

(Wannakhadi Lamnam for grade 2, 2021, p.44)

จากตัวอย่างที่ 6 เนื้อหาส่วนเกริ่นนำใช้กลวิธีการเกริ่นนำด้วยคำเลียนเสียงก่อนนำเข้าสู่เนื้อหาวรรณคดีบทที่ 4 เรื่อง ไก่แจ้แซ่เสียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื้อเรื่องกล่าวถึงเด็กหญิงที่บ้านของเธอเลี้ยงไก่แจ้พันธุ์ไทย ครอบครัวของเธอดูแลมันเป็นอย่างดีและสอนเธอว่าต้องทำตัวเหมือนไก่แจ้คือ ตื่นก่อนไก่ จะได้เป็นคนขยัน การเกริ่นนำด้วยคำเลียนเสียงปรากฏคำว่า “ก๊าก ก๊าก” จากตัวบทออกเป็นเสียงที่เรียกลูกไก่กินอาหาร และคำว่า “เอ๊ก อี้ เอ๊ก” เป็นเสียงไก่ขัน ผู้อ่านจะเห็นว่าเสียงที่เกิดจากสัตว์เป็นการเลียน เสียงธรรมชาติ สามารถเกิดได้หลายรูปแบบและให้ความหมายที่ต่างกันออกไป และเสียงไก่แจ้ในเรื่องนี้ทำให้เห็นว่าไก่แจ้เป็นสัตว์ที่อยู่ใกล้ชิดกับคนไทย เพราะเป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านที่มนุษย์สามารถดูแลได้

จากที่กล่าวไปข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กลวิธีการเกริ่นนำในหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำช่วยเป็นสื่อในการนำเข้าสู่การอ่านเนื้อเรื่องที่น่านสนใจและสร้างความน่าตื่นเต้นกระตือรือร้นผู้อ่านในห้อยากติดตามอ่านเนื้อเรื่องไปจนจบ ตัวละครเป็นสมาชิกในครอบครัว เพื่อน โรงเรียนและสัตว์ที่อยู่ใกล้ตัวผู้อ่าน การให้เห็นคำสอนประโยชน์ของการอ่านและการประพฤติตนที่ดี การเห็นคุณค่าของบทอ่าน รักความเป็นไทยและการประพฤติตนเป็นคนดีของสังคมต่อไป

อภิปรายผล

1. การเกริ่นนำของเรื่องในหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนํ้า มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ของคนและสัตว์ในครอบครัว

เนื้อหาที่พบจากการการเกริ่นนำมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ของคนและสัตว์ในครอบครัว เช่น ตา ยาย ปู่ หลาน การแสดงข้อคิดจากเรื่อง การพูดถึงตัวละครสัตว์จากนิทานอีสป การกล่าวถึงสัตว์เลี้ยงในบ้าน การกล่าวถึงธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและป่าไม้ การกล่าวถึงชื่อหนังสือแบบเรียนในอดีต สำนักนไทย การให้ความสำคัญกับการศึกษา การกล่าวถึงตัวละครในวรรณคดี สอดคล้องกับที่ Vatranun (1989) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าเนื้อหาวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏได้แก่ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว สำนักน สุภาษิต และคำพังเพย แต่มีความแตกต่างกันเรื่องคำสอนที่ปรากฏในเรื่อง คือ ในหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนํ้าจะให้ข้อคิดและสั่งสอนเรื่องการใช้คำพูดที่ดี ความมีเมตตา แต่ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์จะสอนเรื่องความรับผิดชอบ ความประหยัด ความซื่อสัตย์และความสุภาพ

2. การเกริ่นนำของเรื่องในหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนํ้าใช้วิธีการเพิ่มโครงสร้างเรื่องใหม่ที่เชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาหลัก

หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนํ้า มีลักษณะเป็นการสร้างโครงเรื่องขึ้นมาใหม่ประกอบกับการนำเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมหลักของชาติมาร้อยเรียงกันใหม่เป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านแต่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาหลักหลักของวรรณคดีและวรรณกรรมผ่านการเล่าเรื่องที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับที่ Muangluang and Buahom (2020) ที่ได้ศึกษาคุณค่าของข้อมูล “คติชนวิทยา” ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณคดีลำนํ้า พบว่า มีการนำข้อมูลที่หลากหลายทั้งนิทาน เพลงพื้นบ้าน สำนักน สุภาษิต ตำนานมาใช้ในหนังสือเรียนทั้งที่เป็นของเดิมและมีการแต่งขึ้นมาใหม่โดยมีความเชื่อและแนวคิดที่มีอยู่เดิมมาปรับใช้ มีคุณค่าและ

บทบาทด้านการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น เรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่น
ตำนานอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การสร้างเรื่องขึ้นใหม่แบบไม่ซ้ำกัน คุณค่า
และบทบาทการอบรมระเบียบแบบแผนอันพึงปฏิบัติ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมอันพึง
ประสงค์ของเด็กไทย รวมถึงคุณค่าด้านและบทบาทด้านการปลูกฝังความรักชาติ
ความเป็นไทยและความรู้รักสามัคคี

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาหนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีลำนำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6
ด้วยแนวคิดอื่น เช่น วรรณกรรมสีเขียว ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏจากหนังสือเรียน

References

- Chiamwichak, R. (2018). *Thai textbooks: Development from past to present*.
Thammasat University Press. [in Thai]
- Lertvicha, P. (2008). *Teaching Thai language: Understanding children's brain, volume 2* (2nd ed.). Institute for the Promotion of Intelligence and
Innovation in Learning. [in Thai]
- Luksanasiri, J., & Imsamran, B. (2004). *Thai language usage*. Textbook and
Publication Project, Faculty of Arts, Silpakorn University. [in Thai]
- Muangluang, P., & Buahom, K. (2020). *Study of the value of "folklore studies" in the
Thai textbooks Wannakhadi Lamnam*. <https://shorturl.asia/1p8Le> [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (2021). *The Thai
textbook. Wannakhadi Lamnam for grade 1* (16th ed.). OTEP Printing
House, Ladprao. [in Thai]
- _____. (2021). *The Thai textbook. Wannakhadi Lamnam for grade 2* (14th ed.).
OTEP Printing House, Ladprao. [in Thai]

- _____. (2021). *The Thai textbook. Wannakhadi Lamnam for grade 3* (15th ed.). OTEP Printing House, Ladprao. [in Thai]
- _____. (2021). *The Thai textbook. Wannakhadi Lamnam for grade 4* (18th ed.). OTEP Printing House, Ladprao. [in Thai]
- Phewporchai, P. (2022). *Book on Thai textbook development*. Ubon Ratchathani University Press. [in Thai]
- Rattanaphakdee, O. (2017). *Humans, society, and culture in literature and film*. Lampang: College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University. [in Thai]
- Sihanavi, V., & Chumsukon, M. (2020). *An analysis of Thai textbooks for upper primary level students*. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jg-m_cukk/article/download/241861/166034/857225. [in Thai]
- Vatranun, V. (1989). *An analysis of Thai cultural content in Thai language textbook series on skill integration for lower secondary level* [Master's thesis, Chulalongkorn University, Department of Secondary Education]. [in Thai]

Authors

Miss Chonlatip Ardyutt

Thai Language Program, Faculty of Humanities, Kasetsart University

50 Ngamwongwan Rd., Ladyao, Chatuchak, Bangkok 10903

Tel: 091-409-8019 E-mail: chonlatip.a@ku.th

Assistant Professor Dr. Sureerat Bumrungsuk

Thai Language Program, Faculty of Humanities, Kasetsart University

50 Ngamwongwan Rd., Ladyao, Chatuchak, Bangkok 10900

Tel: 081-929-0497 E-mail: sureerat.m@ku.th

Assistant Professor Dr. Bunlert Wiwan

Thai Language Program, Faculty of Humanities, Kasetsart University

50 Ngamwongwan Rd., Ladyao, Chatuchak, Bangkok 10900

Tel: 094-558-1219 E-mail: bunlert.w@ku.th